

GRĂDINI URBANE

ÎNDRUMARE PENTRU UN TRAI MAI BUN
www.maibine.org / www.traieste.maibine.org

2

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVETIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

Mai bine
etic. ecologic. echitabil.

• • • equiterre

Partnerin für nachhaltige Entwicklung
Partenaire pour le développement durable

Autor:

Anca Gheorghică

Editor grafic:

Daniela Tanasă

Ilustrator:

Daniela Tanasă

Corector:

Ana Maria Ungureanu

Asociația Mai Bine

Str. Gavriil Musicescu nr. 14,

Iași, 700127

contact@maibine.eu

www.maibine.eu

Iași, februarie 2014

Ghid realizat de Asociația Mai Bine

în cadrul proiectului Instrumente Educative și Participative pentru Dezvoltare Durabilă, co-finanțat printr-un grant din partea Elveției prin intermediul Contribuției Elvețiene pentru Uniunea Europeană extinsă și implementat în parteneriat cu *Equiterre – Partenaire pour développement durable*.

CUPRINS

4

Imaginați-vă...

6

O realitate deja prezentă

8

Beneficii

9

Punere în context

11

Repere și sfaturi generale

13

Carta grădinăritului urban

22

Permacultura

24

Află mai multe

IMAGINAȚI-VĂ...

... un oraș în care fiecare să-și poată găsi legumele la scara blocului, să-și culeagă strugurii deschizând fereastra sau să urce pe acoperiș pentru a mânca o mână de zmeură

... un oraș plin de spații agricole de proximitate și de restaurante care folosesc ingrediente proaspăt culese din grădinile de zarzavat vecine

... un oraș care permite consumatorilor și producătorilor să se întâlnească direct în cadrul piețelor de cartier sau prin vânzări directe de coșuri de legume și prin evenimente culinare inedite

... O REALITATE DEJA PREZENTĂ

35% din populația din Montreal practică grădinăritul urban, cultivând legume;

www.agriculturemontreal.com

Prima asociație a grădinilor comunitare din Statele Unite a fost creată încă din anul 1979. Numai în orașul New York în anul 2010 existau deja 500 de grădini comunitare;

communitygarden.org

Primăria Orașului Zurich, din Elveția, a permis utilizarea suprafeței de 3ha a vechiului stadion Hardturm de către populație, inclusiv pentru activități de grădinărit;

www.stadiongarten.ch

În Paris, Laboratorul de Urbanism Agricol a fost creat în anul 2012. Reprezintă o platformă de reflexii și de schimburi în favoarea pomovării și dezvoltării unui urbanism agricol;

www.lua-paris.com

Cu participarea a aproximativ 1000 de locuitori, primăria orașului Middlesbrough, din Anglia, a realizat o cartografiere a orașului, definind

spațiile care pot fi cultivate și a creat locuri special amenajate pentru a permite tuturor celor care doresc să grădinărească;

Asociația Americană a Urbaniștilor a dezvoltat un ghid pentru planificarea agroalimentară locală și regională. Scopul ghidului este e a favoriza acest tip de producție și de a-l face mai concurențial;

www.planning.org

Incredible edible – hrană de împărțit – o inițiativă din Anglia, reprezentată azi de aproximativ 50 de grupuri în Marea Britania și sute la nivel global, din Canada până în Noua Zeelandă. Fiecare grup diferă și este independent, dar toate împărtășesc ethos-ul creării unei lumi mai bune prin accesul la hrană locală;

incredibleediblenetwork.org.uk

Verdeața Isteață de Mănăștur este răspunsul comunității clujene interesate de ecologie și grădinărit urban la proiectul "Adoptă un spațiu verde" al Primăriei Cluj. Este primul proiect comunitar în spațiul public clujean

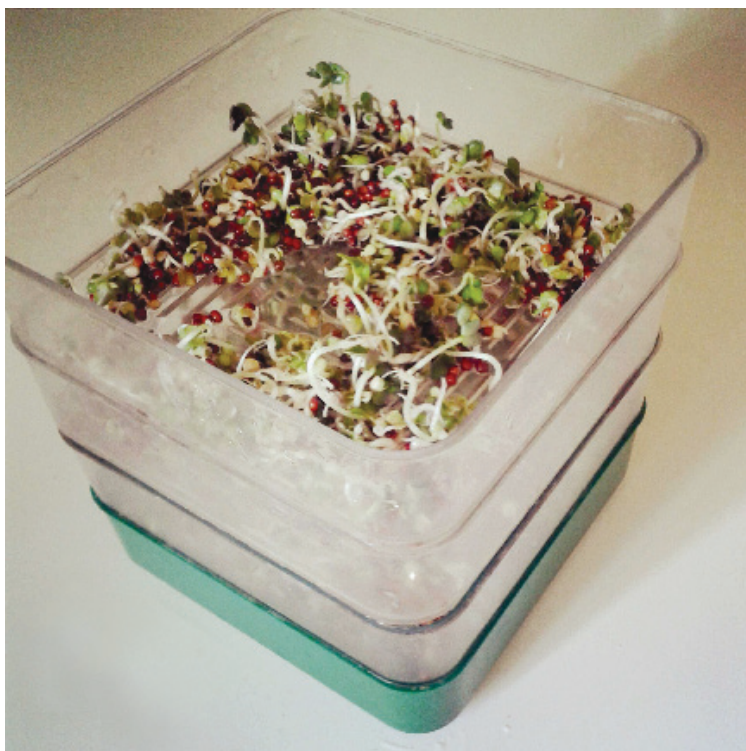
gândit, implementat și susținut integral de cetățeni prin propriile forțe și din dedicație pentru un oraș mai curat, mai verde și mai prietenos cu oamenii și natura;

www.facebook.com/VerdeataIsteata

Grădina din Curtea Școlii - O mână de tineri pe la 30 de ani, membri ai

organizației „România în Tranziție”, din rețeaua Transition Towns, învață copiii de la Școala "Ferdinand I" din capitală despre natură, hrana pe care aceasta o oferă și cum să o obțină în mod inteligent și protejând în același timp mediul.

www.intranzitie.org

BENEFICIILE DE NATURĂ ECOLOGICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ

- **reduce dependența de petrol și emisiile de CO₂**, neutralizează impactul comerțului risipitor care face ca alimentele să parcurgă în medie 2500 de km până să ajungă în farfuriile noastre;
- **ameliorează calitatea aerului** în oraș și aduce beneficii sănătății orașenilor, atât printr-o calitate mai bună a alimentelor consumate, cât și prin practicarea de exerciții fizice în aer liber;
- **promovează biodiversitatea**, diversifică peisajele și oferă spații de recreere și de petrecere a timpului liber;
- **reprezintă o formă practică de educație ecologică** și determină indirect comportamente alimentare adecvate;
- **favorizează legăturile sociale**, convivialitatea și restabilește legătura directă între producători și consumatori, și între consumatori și pământul hrănitor;
- **permite reapropierea de natură**, lucrul cu pământul și creșterea plantelor permițând abordarea tuturor simțurilor - văz, gust, miros, pipăit, auz;
- **lucrul în natură echilibrează și calmează**, contribuie la redarea încrederii, determină responsabilizarea și întărește capacitatea de a o lua de la început;
- **reduce cheltuielile pentru alimente** și, indirect, alte costuri asociate cu petrecerea timpului liber.

SCURTĂ PUNERE ÎN CONTEXT

Agricultura urbană este pe val în țările dezvoltate, spațiile citadine fiind din ce în ce mai mult reconfigurate pentru a face cât mai ușoară pătrunderea naturii în orașe, și pentru a permite oamenilor o mai bună relaționare cu mediul înconjurător și cu hrana pe care o consumă

Pentru aproape jumătate de secol însă, agricultura și orașul nu au fost în relații bune și aceasta este încă realitatea în cele mai multe orașe din lume și în majoritatea din România.

Dezvoltarea transporturilor și angrenajele globalizării au dat orașelor iluzia absenței nevoii de agricultură de proximitate. Rezultatele azi, când 50 % din populația globală și 80% din cea occidentală locuiește la oraș, sunt din ce în ce mai dezamăgitoare.

Globalizarea sistemului agroalimentar este legată de numeroase probleme ecologice, sociale, sanitare și economice, precum risipa energetică, obezitatea, sărăcia, poluarea etc.

Reintegrarea agriculturii în mediul urban este răspunsul adecvat la aceste neajunsuri și are ca rol principal furnizarea unei părți din necesarul de hrană ale orașenilor, favorizând totodată suveranitatea alimentară și siguranța alimentară.

Cercetările demonstrează acest potențial. De exemplu, un studiu arată că dacă toate suprafețele cultivate și cu potențial de a fi cultivate s-ar folosi în aceste scopuri, acestea ar asigura 38% din nevoile alimentare ale locuitorilor orașului Rennes, din Franța.

REPERE ȘI SFATURI GENERALE

Între sate urbanizate și orașe agricole, situația pare oarecum paradoxală: chiar dacă inițiativele de grădinărit urban se multiplică, oferind spații pentru practicarea agriculturii orașenilor care visează să evadeze din logica orașului betonat, orașele continuă să se extindă și să distrugă terenurile agricole din periferie.

În timp ce agricultura tradițională este supusă la tot mai multe condiții, agricultura urbană se dezvoltă în prezent pe manieră anarhică.

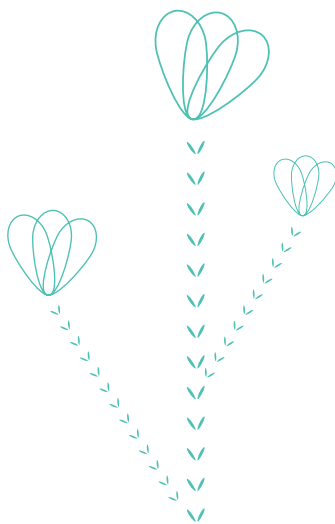
Este necesară o planificare mai coerentă și integrarea demersurilor de grădinărit urban în planurile de dezvoltare ale orașelor.

Spațiile care pot fi transformate în locuri de cultură sunt foarte variate: peluzele sterile de la baza blocurilor, acoperișurile, malurile apelor, balcoanele, parcurile, terasele, fațadele clădirilor, marginile străzilor și altor căi de comunicație.

Activitățile de agricultură urbană se pot realiza, fie în interiorul orașelor, fie în zonele periurbane, la limita dintre oraș și sate, în zonele agricole, pe terenurile destinate construcțiilor înainte la realizarea acestora sau în zone neconstruibile.

Aceste spații au un potențial puternic, pentru că sunt numeroase și nu au în general nici o funcție sau utilizare.

Ideală este realizarea unui diagnostic al orașului, al cartierului sau al zonei urbane de interes, în funcție de obiectivele grupului de inițiativă, factorilor de interes, actorilor implicați. În toate cazurile, important este ca o inițiativă de grădinărit urban să fie deschisă și incluzivă.

Analiza legislației în vigoare cu privire la spațiile verzi și intervenția cetățenilor în amenajarea spațiilor publice este importantă înaintea începerii demersurilor de grădinarit în spațiile urbane. În România, legea aplicabilă este **legea numărul 24 din 2007**, privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din localități.

Pentru succesul unui astfel de proiect este necesară implicarea unei persoane resursă foarte motivate, de preferință cu experiență în biolo-

gie, agronomie sau care dobândește cunoștințe în domeniul cultivării și creșterii plantelor. În general, persoanele cele mai implicate sunt persoanele care au avut deja o legătură cu pământul.

Arhitecții și urbanistii au un rol important în sensul integrării, în proiectele pe care le realizează – spații de producție alimentară la scara imobilului, a cartierului, a orașului sau chiar a unei regiuni.

Agricultura în mediul urban și agricultura tradițională pot și trebuie să fie aduse împreună pentru a oferi alternative sustenabile populației din România. Jumătate din numărul de fermieri tradiționali ai Europei trăiesc în țara noastră, punându-ne la îndemână un potențial extraordinar de preservare și relansare a tehnicilor agricole prietenoase cu mediul.

CARTA GRĂDINĂRITULUI URBAN

GRĂDINĂRESC ÎNTR-O MANIERĂ ECOLOGICĂ,

favorizând cultura biologică, și privilegiiez utilizarea produselor naturale pentru a avea grijă de grădină.

Numeroase analize ale solului arată că terenurile pe care sunt cultivate alimentele sunt puternic poluate prin pesticide și exces de alte îngrășăminte toxice, dăunătoare sănătății mediului și a oamenilor.

Renunțarea la îngrășămintele nocive nu este deloc dificilă, aporturile organice pe care le pot aduce compostul sau mulciul sunt suficiente pentru a acoperi nevoile nutritive ale solului și ale plantelor.

Lucratul solului – prășirea, săparea, greblarea trebuie să se realizeze cu bânđețe, pentru a perturba cât mai puțin posibil organismele din sol și habitatele lor. Cu cât mai mult solul este alimentat cu materii organice, cu atât este mai hrănitor pentru plante – ideal este ca acesta să nu fie întors în timpul lucrărilor agricole.

Totuși, săparea frecventă permite aerarea solului, diminuează numărul de udări necesare, ajută la dezvoltarea rădăcinilor și la controlarea creșterii plantelor nedorite. Când aerul este prea umed sau prea uscat, nu se lucrează solul pentru a evita distrugerea structurii sale.

Mulciul permite stoparea creșterii plantelor nedorite, limitează evaporarea apei, protejează plantele de condițiile meteo nefavorabile (raze de soare prea puternice ori ger) sau de eroziune, și hrănește organismele din sol.

Procedeul constă în acoperirea solului cu materiale de origine vegetală (paie, frunze, deșeuri de grădină, bucăți de crengi, rumeguș etc.), tăiate sau rupte în bucăți mici.

Pentru plantele tinere se recomandă acoperirea solului cu un mulci de o grosime de aproximativ 2-3 centimetri și apoi completarea pe măsură ce planta se dezvoltă până la o grosime între 7 și 10 cm.

Rotația plantelor are drept consecință menținerea fertilității solului. Rotația culturilor permite o extragere mai puțin excesivă a elementelor nutritive ale solului și evitarea dezvoltării anumitor boli sau atacuri ale insectelor. Așadar, este indicată alternarea speciilor care au nevoie mare de nutriție, cum sunt roșiile, cartofii, prazul, vinetele, dovleceii sau varza, cu plante care au mai puțină nevoie, precum morcovii, ridichile, sfecla, spanacul, sau foarte puțină nevoie de elemente nutritive – ceapa sau usturoiul, de exemplu.

Asocierea plantelor în funcție de influențele nefaste sau favorabile în vecinătatea altor plante este importantă de avut în vedere. **Asocierea plantelor complementare** permite, de exemplu, protejarea acestora împotriva insectelor dăunătoare.

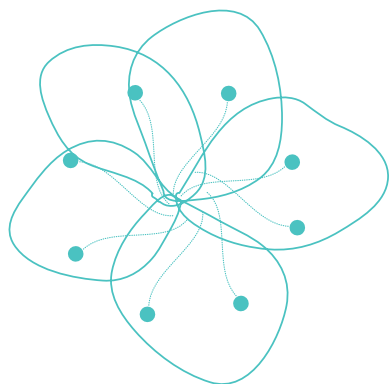
Împiedicarea apariției organismelor nefaste este posibilă fără utilizarea pesticidelor.

Tabelul din pagina următoare oferă informații cu privire la ce se poate utiliza împotriva celor mai comune maladii ale plantelor. Soluții alternative naturale sunt foarte la îndemână, ușor de preparat și de folosit:

Usturoiul:

se prepară o infuzie din 50 g de usturoi pentru un litru de apă. După ce se filtrează, se diluează o parte de infuzie cu patru părți de apă și se aplică timp de mai multe zile în plin soare, la baza plantelor.

Mușetelul:

se pregătește o infuzie din 50 g de flori și un litru de apă. Înainte de a se folosi se diluează cu nouă părți de apă. Protejează împotriva dăunătorilor și întărește plantele.

Cenușa de lemn:

pulverizată pe frunzele de varză și de ridichi sau în jurul tulpinelor plantelor tinere, împiedică apropierea dăunătorilor. De asemenea, sporește fertilitatea solului.

Coada calului:

stimulează creșterea plantelor și le întărește rezistența împotriva diverșilor paraziți animal și vegetali. Se pregătește o soluție din 20 g de plante uscate pentru un litru de apă, la care se adaugă 5-10 g de silicat de sodiu. Înainte de utilizare se diluează cu 9 părți de apă și se aplică în plin soare.

Urzica:

se prepară un macerat, folosindu-se 20 g de plante uscate sau 100 g de plante verzi pentru un litru de apă. După două săptămâni se filtrează și se diluează cu nouă părți de apă și se aplică prin pulverizare.

Factori patogeni și maladii

Păianjeni

Afide/ păduchi de plante

Bacterii

Omizi

Buburuze

Funghi

Melci

Mucegai

Paraziți animali în genral

Mucegaiul pufos

Rugină

Remediu

usturoi

usturoi, roșii, alcool denaturat

usturoi

absint, roșii

alcool denaturat

propolis, coada calului

cenușă de lemn, biere

usturoi, coada calului

urzică

mușețel, coada calului

usturoi, coada calului

FOLOSESC APA DE MANIERĂ RESPONSABILĂ:

Întrucât apa potabilă nu reprezintă decât 1% din totalul apei planetare, în grădina urbană apa trebuie să fie folosită într-o manieră cât mai rațională, atât pentru planetă cât și pentru plante, care, dacă sunt udate excesiv, pot muri.

Un sistem de udare a grădinii

adaptat: trebuie evitată udarea de sus a plantelor, mai ales pentru cele cu frunze precum tomatele sau vinetele, care riscă să dezvolte boli dacă au frunzele ude. Prea multă apă dăunează rădăcinilor, provoacă boli și favorizează invazia plantelor nedorite în grădină. Udatul plantelor este, înainte de toate, necesar imediat după semănare, până când semințele germinează, după plantarea bulbilor și înainte de recoltă.

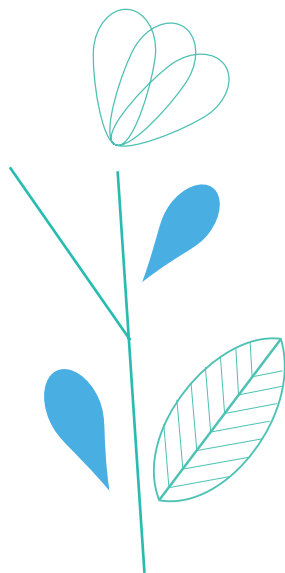
Prășitul ajută la înlăturarea crustei care se formează în jurul plantelor în urma ploilor sau udatului și facilitează astfel penetrarea apei în sol, în timp ce evaporarea apei este limitată.

Un alt avantaj este o mai bună respirație a plantelor, ceea ce reduce apariția mucegaiului. De asemenea, prășitul permite înlăturarea plantelor tinere nedorite.

Udatul culturilor la momentul bun al zilei și cu frecvențe bune: nu udați solurile prea fierbinți și nici în plin soare, ci pe înserat sau la începutul zilei. Pentru favorizarea unei înrădăcinări în profunzime, e de preferat un udat bun săptămânal, în locul unui aport cotidian superficial de apă.

Unele plante necesită puțină apă și rezistă la căldură, precum usturoiul, salvia, lavanda sau trandafirii. Informații mai precise, în funcție de fiecare specie de plante, trebuie verificate fie pe ambalajele semințelor, fie cerute de la distribuitorul de semințe sau analizate pe baza surselor disponibile pe internet.

Un bun humus acționează ca un burete. Hrănirea solului de către compost și frunze moarte mărește capacitatea sa de retenție.

ASIGUR

CONVIVALITATEA

dezvoltând un proiect de grădinarit care reprezintă un loc convivial și dinamic ce contribuie la revitalizarea cartierului și la bunăstarea locuitorilor. În orașe sunt puține ocaziile de a ne întâlni cu vecinii sau de a cunoaște persoane noi în spațiile publice. Grădinile urbane nu sunt doar locuri pentru practicarea grădinaritului, ci pot deveni spații de întâlnire și de consolidare a legăturilor sociale.

Exemple de activități care se pot realiza:

- Picnic în grădină
- Ziua porților deschise pentru vizitatori
- Târg de flori sau alte produse agricole
- Schimb de semințe tradiționale
- Vizite pedagogice pentru elevi
- Ateliere practice pentru grădinari
- Dezbateri între profesioniști despre practicile sustenabile de grădinarit

ÎNVĂȚ DESPRE PLANTE

pentru a înțelege cât mai bine nevoile și valențele lor și pentru a mă apropia de natură.

Descifrarea mecanismelor naturii este fascinantă, iar activitatea de grădinărit este o oportunitate în acest sens, mai ales pentru cei care locuiesc în spații urbane.

PRINCIPALELE FAMILII DE PLANTE:

Chenopodiaceae:

loboda, spanacul, sfecla roșie;

Compositae:

cicoarea, coada șoricelului, floarea soarelui, gălbenelele, mușetelul, pelinul, salata verde, tarhonul;

Cruciferae:

varza, conopida, broccoli, topinamburul, rapița, ridichea, hreanul;

Cucurbitaceae:

castravetele, dovleacul, pepenele roșu și galben;

Graminae:

porumbul, grâul, secara, orzul, meiul, ovăzul, orezul;

Labiatae sau Laminaceae:

menta, busuiocul, salvia, oregano, cimbrul;

Leguminoase:

fasolea, linteaa, năutul, mazărea, bobul, lucerna, trifoiul;

Liliaceae:

ceapa, usturoiul, prazul, leurda, sparanghelul sau flori precum laleaua, viorelele, crinii și brândușele de toamnă;

Umbelliferae sau Apiaceae:

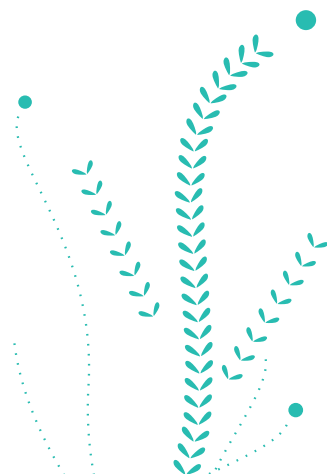
mărarul, pătrunjelul, morcovul, păstârnacul, fenicul, coriandrul, anasonul, chimionul;

Rosaceae:

cireșul, vișinul, prunul, gutuiul, zmeura, căpșunele, mărul, părul;

Solanaceae:

cartoful, roșiile, ardeii, vinetele.

TABELUL COMPATIBILITĂȚII PLANTELOR

	Usturoi	Busuioc	Sfeclă	Morcov	Varză	Castravete	Ceapă	Fasole	Bob	Salată
Usturoi	•	●	•	●	×	●	•	×	×	•
Busuioc	•	•	•	•	•	●	•	●	•	•
Sfeclă	•	•	•	●	●	•	•	●	•	•
Morcov	●	•	●	•	●	•	•	●	•	•
Varză	×	•	●	●	•	●	●	●	•	•
Castravete	●	●	•	•	●	•	•	•	•	•
Ceapă	•	•	•	•	●	•	•	×	•	•
Fasole	•	●	●	●	●	•	×	•	×	●
Bob	×	•	•	•	•	•	•	•	•	●
Salată	•	•	•	•	•	•	•	●	●	•
Vinete	●	•	•	●	●	×	●	●	•	●
Cartofi	•	•	•	●	•	×	•	●	•	•
Ardei	•	●	●	•	•	•	•	●	•	●
Mazăre	×	•	•	•	●	•	×	×	•	●
Roșii	•	●	●	•	●	×	•	●	•	•
Praz	•	•	•	•	●	•	●	×	×	•
Ridiche	•	●	●	•	•	●	•	●	•	•
Țelină	•	•	•	×	•	●	•	•	•	•
Spanac	•	●	●	•	•	•	•	•	●	●
Dovleac	•	•	•	•	●	•	•	•	•	●

compatibilitate ● compatibilitate ridicata • necompatibilitate ×

Vinete	Cartofi	Ardei	Mazăre	Roșii	Praz	Ridiche	Țelină	Spanac	Dovleac
•	•	•	×	•	×	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	×	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
×	×	•	•	×	•	•	•	•	•
•	•	•	×	•	•	•	•	•	•
•	•	•	×	•	×	•	•	•	•
•	•	•	•	•	×	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	×	•	•	•	•	•	•	•	•
•	×	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
•	×	•	•	•	•	•	•	•	•

compatibilitate • compatibilitate ridicata • incompatibilitate X

PERMACULTURA

Termenul de permacultură provine din contractia sintagmelor agricultură permanentă și cultură permanentă și se referă la proiectarea unui habitat uman ecologic și a unui sistem de producere a hranei integrat armonios în mediul natural, imitând formele și modul de relaționare din microclimatul respectiv.

Permacultura este o ramură a ecologiei aplicate, care urmărește integrarea armonioasă a tuturor formelor de viață în sisteme agricole productive și regenerative, medii sociale corecte și consecințe economice prielnice.

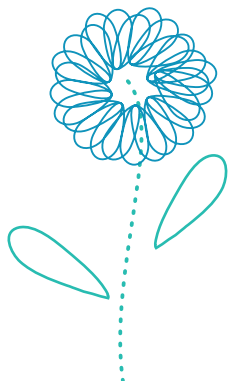
Designul de permacultură se bazează pe observarea modului de funcționare al ecosistemelor naturale și folosirea principiilor întâlnite pentru crearea unui agroecosistem complex în care elementele interacționează în mod benefic, producând un întreg a cărui valoare este mai mare decât suma părților componente luate separat.

Pentru atingerea acestui scop, permacultura a fost fondată pe trei piloni principali:

- grija pentru natură
- grija pentru oameni
- împărțirea echitabilă a surplusului.

Acest set de etici este punctul de pornire în abordarea oricărei situații, și a dat naștere unei filozofii a colaborării cu natura, în locul competiției cu aceasta.

Accentul designului de permacultură cade pe o bună amplasare a elementelor în peisaj, astfel încât să poată oferi un maxim de beneficii ecosistemului, respectiv să minimizeze risipa, efortul uman depus, aportul de energie și materiale din afară, conducând în final la un înalt nivel de sinergie.

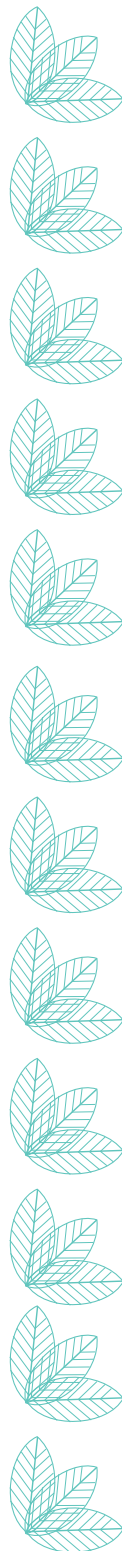
Aplicabilitatea acestui design merge de la scară mică la scară mare. În lume întâlnim exemple de permacultură la nivel de grădină personală, grădină comunitară, grădină comercială, până la ferme de sute de hectare, proiecte de regenerare a mediului pe suprafețe mari și foarte mari, și chiar în organizarea satelor, orașelor, atât la nivel de ecosistem, cât și la nivel de organizare comunitară.

Implicând o diversitate cât mai mare de plante, integrând animale, folosind resurse regenerabile, amplasând fiecare element astfel încât să aibă funcții multiple, reducând sau eliminând risipa, folosind marginile și mai ales răspunzând creativ schimbărilor, **se poate dezvolta un sistem stabil și rezilient cu efecte benefice, atât asupra mediului ca întreg, cât și asupra oamenilor implicați.**

Permacultura este o disciplină cuprinzătoare, dar simplă în esență, fiind accesibilă oricărei persoane doritoare de o schimbare pozitivă și de apropiere față de natură.

 **Asociația Română
de Permacultură**

www.permacultură.ro

AFLĂ MAI MULTE

Agricultura biodinamică

este o metodă organică de a cultiva pământul, dezvoltată inițial de Rudolf Steiner, fondatorul antroposofiei, care constă într-o abordare holistică a procesului agricol. Una dintre primele mișcări pentru agricultură sustenabilă tratează fertilitatea solului, creșterea plantelor și îngrijirea animalelor, ca activități interrelaționate.

<http://antroposofie.ro>

Siguranța alimentară:

când toate persoanele au acces permanent din punct de vedere economic, social și fizic la o alimentație suficientă, sigură și nutritivă, care le satisface nevoile nutritive și preferințele alimentare, pentru a le permite să ducă o viață activă și sănătoasă.

www.who.int/trade/glossary/story028/en

se referă la dreptul fiecărui popor de a-și determina sub formă autonomă politicile alimentare și agricole, fără a aduce daune altor persoane sau popoare.

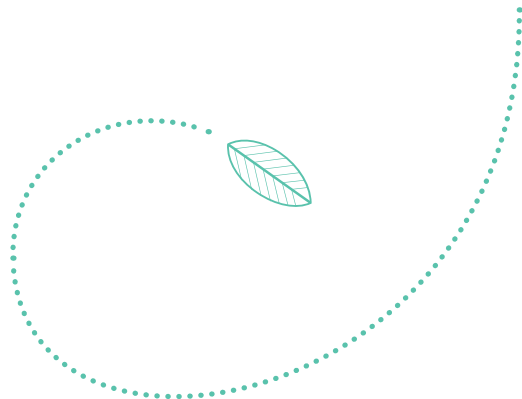
<http://viacampesina.org>

Suveranitatea semințelor:

dreptul fermierilor de a-și obține semințele din propriile culturi, de a le replanta, schimba sau vinde și care se opune drepturilor de proprietate intelectuală asupra semințelor, organismelor modificate genetic și monopolizării semințelor de către corporațiile transnaționale.

www.seed-sovereignty.org

Suveranitatea alimentară:

INFORMAȚII UTILE ȘI RESURSE:

Asociația Ecoruralis:

www.ecoruralis.ro

Asociația Română de Permacultură:

www.permacultura.ro

Banca de gene Suceava:

www.svgenebank.ro

Centrul de Informare asupra Organismelor Modificate Genetic:

<http://www.infomg.ro/>

Rețeaua WWOOF – Worldwide Opportunities on Organic Farms

www.woof.net www.woof.ro

